

„Stajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedolje.

Naročnina velja za Avstro-Ogrsko; za celo leto 3 krome, za pol in četrt leta razmerno; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računi naročnina z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne številke se prodajajo po 6 vin.

Uredništvo in upravnstvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje štev. 3.

Dopisi dobrodosli in se sprejemajo zastonj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inserterov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 1.

V Ptuj v nedeljo dne 5. januarja 1908.

IX. letnik.

Somišljeniki pozor!

V nedeljo, dne 5. prosinca 1908 ob 3. uri popoldne se vrši

v Vindiš-Blodnikovigostilni v Leskovcu

veliki kmetijski shod.

Občani! Kmetje! Pridite vsi, da pokažete trdno voljo, izpremeniti žalostni položaj kmetijskega stanu. Može in žene! Pridite v polnem številu!

Naprej v novo leto!

Mi vstajamo, — in vas je strah! (A. Askerc.)

Silvestrova noč nam je poročila nepoznano dete. Skromno ime nosi to dete: „Leto 1908“.

Kaj postane iz tebe, ti mlado novo leto? Kaj nam prineseš? Kako se bomo poslovili od tebe, kadar pride zopet Silvestrova noč in te pahne v prepad pozabljenja? ... Odgovora na ta vprašanja ni! Kaj smo vedeli lansko novo leto, kako se bode izvršilo in dokončalo? Z veseljem smo ga pozdravili in nismo vedeli, da nam prinese odprte grobove. Solzne so bile naše oči in nismo vedeli, da nam prihaja i sreča ... Večna je božanska modrost. Ali najveličastnejše dejstvo je, da ne vidimo v bodočnost. Znanost nam prodira neznane kraje, tisoče metrov nad zemljico plovejo zrakoplovi s človeškimi bitji in tisoče metrov pod morjem išče človek novosti. Daleč, daleč seže naš um in s ponosom se ozremo na jekleno delo, ki ga vstvarja človeški duh z vsakim dnevom. Ali, — par metrov daleč brli naša svetilka, kadar iščemo v globokem rudniku skrivnih zakladov, — pa naprej? Kaj je naprej? Kakšno bodočnost doživimo? Kaj nam prinese novo, mlado leto?

Ni odgovora! Pa vendar: — vsega, vsega nam bode prineslo, — veliko trpljenja in malo sreče, veliko solz in malo smeha, malo tihega razkošja! Morda nas čaka v senci večera že

večna smrt a svojo koso, — morda te pozdravljamo zadnjič, ti novo, mlado leto ...

Ali kaj to! Dolžnost nam je, da korakamo svojo ravno pot naprej. Ne zapusti nas, navdušeni napredni pogum, — ne ugasnite, avilte baklje naših ciljev! Romar je človek, večni romar. ki tava skozi temno noč. Mrak in groza ga obdajata, ali pred sabo vidi svetlo malo lučico, ki ga navdaja z novim pogumom, kakor je navdajala zvezda-vodnica svete tri kralje ... Naj izpade novo leto kakor hoče, — mi ostanemo zvesti svojemu prepričanju, mi držimo svojo besedo! Kar smo bili, kar smo delali, trpeli, žrtvovali leta 1907, to storimo in bomo i leta 1908 ...

In zdaj k našemu listu in naši stranki. Lansko leto ob novemu letu smo napravili iz 14-dnevnega lista tednik. Mislili smo, da bomo veliko naročnikov izgubili, da bodejo troški preveliki in da nam morda ne bode mogoče, ustreči svojim željam ter željam naših somišljenikov. Ali šlo je! Veselo prijemajo dejstvo, da nismo izgubili nobenega naročnika, pač pa da smo jih mnogo pridobili. V krajih, kjer je vladal doslej najtemnejši klerikalizem, kjer ni ljudstvo drugega verjelo, nego besedi črnega hujskanja, smo pridobili odjemalcev — daniti, prav občutno se je pričelo daniti! Število naših odjemalcev in prijateljev se je povečalo. Luč se ne da premagati, — čimtemnejša je noč, temsvetlejša nam vstaja sonce! Letos nočemo napraviti, da bi naš „Stajerc“ več kot 1 krat na teden izhajal. Veliko je prijateljev, ki bi ga sicer tudi 2 ali 3 krat na teden odjemali in radi tistih par krajcarjev plačevali. Ali mi vemo, da pretežna večina kmetov, delavcev in obrtnikov nima časa, da bi vsak drugi ali tretji dan časopise čitala. Le v nedeljo si zamore trpin košček časa vzeti, da bere, da se podučuje, da izve, kaj se godi po svetu. In zato ostane „Stajerc“ tudi v bodoče le tednik. Vsak teden enkrat bode izhajal, vsako nedeljo bode priletel v vaše roke in vam prinašal novice, ki se gode širom sveta in se

boril za vaše interese, — tudi naprej v brezobzirnem govoru. Ne, mi ne odnehamo! Kar smo bili, ostanemo tudi zanaprej! Bič za sovražnike, šiba za oškodovance ljudstva in zagovornik ljudskih teženj, zagovornik vseh tistih, ki poznajo žulje in glad in revščino in poštenost ...

Prva naša naloga nam bode tudi v tem novem letu, da podučujemo ljudstvo v gospodarskem oziru. Vse prazne besede so figo vredne, vse politične stranke naj vrag vzame, ako se kmetijski gospodarski položaj ne zboljša. In zato smo si priskrbeli tudi za novo leto ojstre krtače, da očistimo vse tiste, ki ribarijo v kalnem. Ali tudi v drugem oziru bomo delali. Podučljivo kakor zabavno. Da pripravimo ljudstvu urico zabave, objavljali bomo lepe povesi. Torej z eno besedo: Kar smo bili, to ostanemo! Mi obljubujemo, da bomo tudi v novem letu svojo dolžnost v vsakem oziru storili. Ali storijo naj jo tudi naši odjemalci! Čimveč naročnikov, temveč vsebine, temvečjo obliko dobi „Stajerc“! Čimveč sodelavcev, temveč dela se bode storilo! Zato pa: vsi na krov! V vsaki kmetijski, delavski, obrtniški hiši mora biti „Stajerc“, vsak somišljenik naj nabere vsaj še enega naročnika in število „Stajerceve“ armade bode podvojeno ...

S takimi željami razpošiljamo prvo številko našega 9. letnika. Mi za vas in vi za nas! Ako postane „Stajerc“ velik in razširjen, potem ste lahko vi na to ponosni. Mi pa bomo na vas ponosni.

Naj bi nam bilo novo leto milo! Naj bi vsakdo doživel mnogo sreče! Ali naj bi se v prvi vrstivsemu delavnemu ljudstvu na bolje obrnilo! To so naše želje!

Ali želja sama je premalo. Treba dela! Na noge torej, naprednjaki, združujte se, delajte, da postane enkrat beseda resnična, ki jo vižemo mračnemu sovragu v obraz:

Mi vstajamo, — in vas je strah! ...

Kadar gorè potujejo. . .

Povest od sovraštva in ljubezni.

Spisal Karl Bienenstein.

(7. nadaljevanje.)

V.

Kmet Joža, ki je izdelal Zagorjanu maščevalni načrt, bi bil resnično pripravljen, da prispeže po krivem. Stori bi to itak lahko, kajti razven nekkega hlapca, ki je v hlevu spal, ni bilo nikogar v njegovi hiši, kateri bi mogel pričati, da ni bil Zagorjan tako dolgo v noči pri njemu.

Joža je doživel enkrat boljše dneve. Ali pijača in igra, neumne stave in kupčije v pijanosti so ga spravili tako daleč. Končno celo davkov ni mogel plačevati in je moral gledati, kako mu je eksekutor en komad živine za drugim iz hleva odpeljal. Zdj mu je bilo vse eno, kako bi se razvil njegovo propalo življenje. Ali doslej je bil nenevaren lopov; preprič med Požurnikom in Zagorjanom za ubito telico pa je vzbudil v njemu vse slabe lastnosti. Spomnil se je, da ga je ravno Požurnik vedno zaničeval in zato se je postavil na Zagorjanovo stran. K temu je prišel zdaj še drugi vzrok. Joža je vidil pri obiskih na Zagorjanovem večkrat Roziko. Opažoval je pri delu in z vsakim dnevom se mu je bolj dopadla. Semtertja mu je prišla misel, da bi bila to prava

žena zanj. Misli si je celo, da bi bilo na ta način mogoče, da postane zopet enkrat dostojni človek. In to hrepenenje je raslo ter raslo in postalo velikanski plamen, ki je gori pred Rozikino sliko. Tesneje se je držal Zagorjana, ki je bil vesel, da je imel vsaj enega prijatelja, ker so se mu izomikali vsi drugi kmetje.

Neko nedeljo zvečer, ko je spremlj Joža Zagorjana iz gostilne proti domu, ni mogel več tih ostati in je rekel: »Ti, jaz bi imel s teboj nekaj prav resnega govoriti.« — »Tako, le govori! Upam, da ni nič slabega za me.« — »Ne, ali obljubi mi, da me mirno poslušaj, kajti s par besedami se to ne da povedati.« — »Torej govori!«

»Vidiš, Zagorjan«, je pričel zdaj Joža, »mene ima vsa vas in vsa fara za lumpa. Ljudje imajo tudi deloma prav. Ali kako sem to postal, tega pa ne vedo. Ti veš, da je imel moj oče v gospodarstvu veliko nesreče. Ali skrival je to in jemal denar na hišo, brez da bi komu kaj povedal. Tudi meni ne. Misli se sem torej, da nam gre čisto dobro. Ali nakrat umre oče in jaz sem moral posvetov prevzeti. Zdj so se mi oči odprle. Od vseh strani so prihajali in zahtevali denar in tako so šli lepi gozd, paša, najboljši travniki in njive. In v tem obupnem stanju sem pričel piti; kako je naprej bilo, to pa veš.« — Zagorjan je tiho pokimal, potem ga je pogledal in vprašal: »No?« — »Veš, sosed, jaz mislim, da bi vendar še kaj iz mene postalo, ko bi dobil pošteno žensko. Moči imam, gospodarstvo tudi zastopim in to,

kar potrebujem za začetek, imam hvala Bogu še. Potrebnoval bi le pridno ženo, ki ima veselje do dela in se mi dopade. In vidiš, taka ženska zame bi bila tvoja Rozika. Bi ji ne bilo treba veliko dati. Samo toliko, da hišo malo izboljšam in par komadov živine. Potem bi ti dokazal, da znam delati in je v meni več, kakor lump. To sem imel na srcu, pomisli in povej mi tvoje mnenje.« — Zagorjan je bil od teh besed tako presenečen, da ni našel besedice odgovora. Zamisljen je korakal poleg Joža in kadil. Ko mu je pa pipa ugasnila, se je ostavil in rekel: »Ne morem ti takoj odgovoriti, ker mi je prišla stvar prehitro. Rečem ti le odkrito: na najboljšem glasu nisi pri dekletah. Ako ti bode moja Rozika verjela, da hoče postati pametni kmet, tega ne vem. Ti si držal za mano in tega ti ne pozabim. Veselilo bi me, ko bi mogel reči: Vidite ljudje, jaz Zagorjan, ki se mu vsi izomikate, sem napravil iz Jožeta nekaj. In za en tisočak ter nekaj živine se mi tudi ne gre. Ali dekle, — to ne vem. Kajti silil ne bodem Rozike.« — »Ti bi moral z Roziko v redu govoriti in povedati, kar sem ti rekel.« — Se precej časa sta govorila. Končno je Zagorjan obljubil, da bode Roziki vse povedal in da bode skušal, jo pregovoriti. »Pomisli, kaj sem zate storil«, je rekel Joža.

V globokih mislih je šel Zagorjan proti domu. Prvič v svojem življenju se je pečal s svojim otrokom in mehko mu je postalo v njegovem sovražnem srcu. Misli je, kako krepka in pridna je bila Rozika vedno

V nedeljo 5. januarja popoldne ob 3. uri vsi na shod v Leskovec!